

De drie sociologische toppublicaties van de twintigste eeuw volgens R. Stokvis

Ruud Stokvis

Ik zou het liefst de tien sociologen willen noemen die het meest in mijn hoofd circuleren als ik sociologie bedrijf. Van de klassieken zijn dat A. Smith, A. de Tocqueville, Marx, Weber, Durkheim en Schumpeter. Van de moderneren zijn dat Merton, H.S. Becker, C. Wright Mills en Elias. Als ik me tot de twintigste eeuw beperk, vallen Smith, Tocqueville en Marx af. Ik moet me tot drie beperken, dat is werkelijk erg moeilijk. Het hangt erg af van mijn eigen ontwikkeling. Voor iedere fase van mijn leven als socioloog geldt waarschijnlijk een andere combinatie van drie uit de tien genoemden. Halverwege mijn studie (1962-1970) was Merton de grote man, ik vond hem veel meer bevredigende verklaringen voor maatschappelijke verschijnselen geven dan Parsons. Aan het einde, in 1969, ontdekte ik H.S. Becker en zijn op het symbolisch interactionisme gebaseerde etiketteringstheorie. De afstandelijke visie op afwijkend gedrag die deze theorie opleverde, spreekt mij nog altijd aan. Daarna, toen ik wetenschappelijk medewerker werd, voegden zich bij Becker ook Tocqueville, Marx, Weber, C. Wright Mills, Norbert Elias en Schumpeter. Tocqueville vergt wellicht enige toelichting. Hij heeft een eenvoudige, maar overtuigende wijze van redeneren. Daarmee behandelt hij zowel de inhoud van de Amerikaanse constitutie en de samenhang ervan met de samenleving, als het ontstaan van de Franse revolutie op een buitengewoon veel inzicht gevende manier. Zo'n overtuigende redenerwijze is ook een van de aantrekkelijkheden van Schumpeter, zie bijvoorbeeld zijn analyse van de werking van de parlementaire democratie.

Maar welke figuren vind ik nu, als langzamerhand ouder wordende socioloog, het belangrijkste? Wat de twintigste-eeuwers betreft, laat ik met heel veel spijt Durkheim, Merton, H.S. Becker en C. Wright Mills vallen en kom ik dus uit op Weber, Schumpeter en Elias. Waarom? De grote lijnen van de ontwikkeling van het maatschappelijk leven, tot de dag van vandaag, zijn op de meest inzichtgevende wijze geanalyseerd door Weber, met name in zijn *Wirtschaft und Gesellschaft*. De belangrijkste dynamiek die daar achter zit, het proces van creatieve destructie, waardoor het economisch leven opgevat kan worden als een evolutionair proces, is door Schumpeter uiteengezet in *Capitalism, socialism and democracy*. Elias heeft in *Ueber den Prozess der Zivilisation* aangegeven hoe men kan onderzoeken hoe al deze maatschappelijke ontwikkelingen ons tot in het diepst van onze ziel raken.